

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۱۰۰ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳۸۲/۰۳/۱۰		سال سوم آموزش متوسطه سالی - واحدی (۲۰ نمره ای)	
سازمان آموزش و پرورش شهر تهران اداره سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد شهر تهران در نوبت خرداد ماه سال ۱۳۸۲	

ردیف	سؤالات	نمره
۱	با توجه به شعر زیر ، به سؤالات داده شده پاسخ دهید : پیش از اینت بیش از این اندیشه‌ی عشاق بود یاد باد آن صحبت شب‌ها که با نوشین لبان بر در شام ، گدایی نکته‌ای در کار کرد رشته‌ی تسبیح اگر بگسست معذورم بدار مهرورزی تو با ما شهره‌ی آفاق بود بحث سر عشق و ذکر حلقه‌ی عشاق بود گفت بر هر خوان که بنشستم خدا رزاق بود دستم اندر ساعد ساقی سیمین ساق بود	۰/۵ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۵ ۰/۵ ۱ ۰/۵
۲	الف - شعر در چه قالبی سروده شده است ؟ نظام قافیه ها در آن چگونه است ؟ ب - واژه های قافیه و حروف قافیه را در بیت اول مشخص کنید ؟ ج - واژه های « عشق » و « عشاق » در بیت دوم ، سبب به وجود آمدن کدام آرایه‌ی ادبی شده اند ؟ د - در مصراع اول بیت سوم ، کدام آرایه‌ی ادبی دیده می شود ؟ ه - در کدام یک از ابیات داده شده ، آرایه‌ی تلمیح دیده می شود ؟ مورد آن را مشخص کنید . و - دو آرایه‌ی ادبی در بیت آخر مشخص کنید . ز - واژه‌ی « خوان » را با علامت خاص خود بنویسید .	۱
۳	در بیت زیر هر یک از کلمات مشخص شده، کدام یک از ارکان تشبیه هستند؟ از بس که کوته است وسیه زلف یار من گویی که روز من بود و روزگار من	۱
۴	در مصراع زیر « مشبه » و « مشبه به » را مشخص کنید و بگویید چه نوع تشبیه‌ی دیده می شود ؟ بهار عارضش خطی به خون ارغوان دارد	۰/۷۵
۵	در عبارت زیر چه نوع تشبیه‌ی به کار رفته است ؟ « مشبه » و « مشبه به » را مشخص کنید : هر که علم خواند و عمل نکرد ، بدان ماند که گاو راند و تخم نیفشاند .	۱/۲۵
۶	با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید : همه بندگان موی کردند باز فریگیس مشکین کمند دراز برید و میان را به گیسو بیست به فندق گل و ارغوان را بخت به آواز بر جان افراسیاب بنفرید با نرگس و گل پر آب الف (هر یک از کلمات مشخص شده ، استعاره از چه چیزهایی هستند ؟ ب (گل در مصراع دوم بیت سوم چه نوع استعاره ای است ؟ ج (در بیت اول چه نوع استعاره ای به کار رفته است ؟	۰/۵
۷	در بیت زیر چند استعاره به کار رفته است ؟ نوع استعاره را بنویسید . دیده عقل مست تو ، چرخه ی چرخ پست تو گوش طرب به دست تو ، بی تو به سر نمی شود	۰/۷۵
۷	با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید: ماه دشت لاله ها را روشن کرده بود . الف) ماه مجاز از چیست ؟ ب) قرینه‌ی آن کدام است ؟ ج) علاقه‌ی آن را مشخص کنید .	۰/۷۵

ادامه‌ی سؤالات در صفحه‌ی دوم

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۱۰۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه سالی - واحدی (۲۰ نمره ای)		تاریخ امتحان: ۱۳۸۲/۰۳/۱۰	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد شهر تهران در نوبت خرداد ماه سال ۱۳۸۲		سازمان آموزش و پرورش شهر تهران اداره سنجش و ارزشیابی تحصیلی	

۱	در هر یک از ابیات زیر مجاز را مشخص کنید و علاقه‌ی آن را بنویسید. الف - آن کس که به دینار و درم خیر نیندوخت ب - دیدم که نفسم در نمی گیرد و آتشم در هیزم تر اثر نمی کند.	۸
۰/۵	مفهوم کنایه ی بیت زیر چیست؟ نپندارم ای در خزان کشته جو که گندم ستانی به وقت درو	۹
۰/۷۵	با توجه به بیت زیر به سؤالات مطرح شده پاسخ دهید: چو نامردم آواز مردم شنید میان خطر جای بودن ندید الف) کنایه کدام است؟ ب) مفهوم آن چیست؟	۱۰
۱	در هر یک از عبارات‌های زیر «سجع» در بین کدام کلمات به کار رفته است؟ نوع سجع را مشخص کنید: الف - بساط مهر پیمودنی است نه نمودنی. ب - شما را باغ باید و ما را چون لاله داغ.	۱۱
۱/۵	در هر یک از ابیات زیر موازنه و ترصیع را نشان دهید: (با ذکر دلیل) الف) شاکر نعمت به هر مقام که بودیم داعی دولت به هر طریق که هستیم ب) دانه باشی مرغ‌کانت برچنند غنچه باشی کودکانت برکنند	۱۲
۱	در هر یک از ابیات زیر جناس را بیابید و نوع آن‌ها را مشخص کنید: الف) گلاب است گویی به جویش روان همی شاد گردد ز بویش روان ب) کار دلم به جان رسد، کارد به استخوان رسد ناله کنم بگویدم: دم مزن و بیان مکن	۱۳
۱	در بیت زیر بین کدام کلمات جناس به کار رفته است؟ نوع هر جناس را مشخص کنید. شرف مرد به جود است و کرامت به سجود هر که این هر دو ندارد عدمش به ز وجود	۱۴
۱	با توجه به بیت زیر به سؤالات مطرح شده پاسخ دهید: چنان سایه گسترد بر عالمی که زالی نیندیشد از رستمی الف) کدام کلمه دارای ایهام است؟ ب) معانی مختلف آن را بنویسید؟ ج) کلمه ی دارای ایهام با کدام کلمه تناسب برقرار کرده است؟	۱۵
۰/۵	درباره‌ی آرایه‌ی حسن تعلیل در ابیات زیر توضیح دهید: من موی خویش را نه از آن می کنم سیاه تا باز نوجوان شوم ونو کنم گناه چون جامه‌ها به وقت مصیبت سیاه کنند من موی از مصیبت پیری کنم سیاه	۱۶
۲/۵	در ابیات زیر آرایه های تصدیر، تضمین، لف و نشر، حس آمیزی و تناقض را بیابید: الف - درویش بی معرفت نیارآمد تا فقرش به کفر انجامد؛ «کاد الفقر ان یكون کفرا» . ب - از تهی سرشار، جویبار لحظه‌ها جاری است. ج - حرفهایم مثل یک تکه چمن روشن بود. د - دو ملک دشمن ملک و دین‌اند: پادشاه بی حلم و زاهد بی علم. ه - چه نماز باشد آن را که تو در خیال باشی تو صنم نمی گذاری که مرا نماز باشد	۱۷
	«موفق باشید»	
۲۰	جمع نمرات	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه سالی - واحدی (۲۰ نمره ای)	تاریخ امتحان: ۱۰/۰۳/۱۳۸۲
دانش آموزان و داوطلبان آزاد شهر تهران در نوبت خرداد ماه سال ۱۳۸۲	سازمان آموزش و پرورش شهر تهران اداره سنجش و ارزشیابی تحصیلی

ردیف	راهنمای تصحیح
۱	الف - غزل (۰/۲۵) مصراع اول با مصراع های زوج هم قافیه است. (۰/۲۵) ب - واژه های قافیه: عشاق، آفاق (۰/۲۵) حروف قافیه: اق (۰/۲۵) ج - اشتقاق (۰/۵) د - تضاد (۰/۵) هـ - بیت سوم (۰/۲۵) خدا رزاق بود (۰/۲۵) و - واج آرایبی (۰/۵) مراعات نظیر (۰/۵) ز - علامت خاص: — (۰/۵)
۲	کوتاه: وجه شبه (۰/۲۵) زلف: مشبه (۰/۲۵) روز: مشبه به (۰/۲۵) روزگار: مشبه به (۰/۲۵)
۳	مشبه: عارض (۰/۲۵) مشبه به: بهار (۰/۲۵) تشبیه بلیغ (۰/۲۵) اضافی (۰/۲۵)
۴	مرکب (۰/۲۵) مشبه: هر که علم خواند و عمل نکرد (۰/۲۵) مشبه به: آن که گاو راند و تخم نیفشاند (۰/۲۵)
۵	الف (فندق استعاره از ناخن است (۰/۲۵) نرگس استعاره از چشم است (۰/۲۵) گل استعاره از صورت است (۰/۲۵) ب (استعاره مصرحه (۰/۲۵) ج (استعاره مصرحه (۰/۲۵)
۶	دو استعاره (۰/۲۵) استعاره ی مکنیه یا تشخیص (۰/۲۵)
۷	الف (نور ماه (۰/۲۵) ب) روشن کرده بود (۰/۲۵) ج) کلیه (۰/۲۵)
۸	الف) دینار و درم (۰/۲۵) جزئیه (۰/۲۵) ب) تقسم (۰/۲۵) سببیه (۰/۲۵)
۹	ای کسی که بدی کرده ای نتیجه ی خوبی نمی بینی (۰/۵)
۱۰	الف) مصراع دوم (۰/۲۵) ب) فهمید باید از خطر دوری کند (۰/۵)
۱۱	الف) پیمودنی، نمودنی (۰/۲۵) مطرف (۰/۲۵) ب) باغ، داغ (۰/۲۵) متوازی (۰/۲۵)
۱۲	الف) موازنه (۰/۲۵) زیرا تمام کلمات با هم سجع دارند (۰/۵) ب) ترصیع (۰/۲۵) زیرا تمام کلمات با هم سجع متوازی دارند (۰/۵)
۱۳	الف) روان، روان (۰/۲۵) جناس تام (۰/۲۵) ب) کار، کارد (۰/۲۵) جناس افزایشی (۰/۲۵)
۱۴	جود با سجود یا وجود (۰/۲۵) جناس افزایشی (۰/۲۵) سجود، وجود (۰/۲۵) جناس اختلافی (۰/۲۵)
۱۵	الف) زال (۰/۲۵) ب) پیرزن سپید موی (۰/۲۵) پدر رستم (۰/۲۵) ج) رستم (۰/۲۵)
۱۶	شاعر برای رنگ کردن موی خود دلیلی رندانه می آورد (۰/۲۵) و می گوید من موی خود را به خاطر عزا داری و ماتم در مصیبت پیری سیاه کرده ام. (۰/۲۵)
۱۷	الف) تضمین (۰/۵) ب) تناقض (۰/۵) ج) حس آمیزی (۰/۵) د) لف و نشر (۰/۵) هـ) تصدیر (۰/۵)
	« نظر همکاران ارجمند در تصحیح اوراق امتحانی صائب است. »